

Vroegmoderne tijd

Gebruik bron 4.

Als regent behoort P.C. Hooft tot de elite in de Republiek. Zijn achtergrond speelt mee in het standpunt dat hij inneemt in zijn beschrijving van de Beeldenstorm.

- 4p 7 Leg dit uit door:
- zijn oordeel over de Beeldenstorm te verbinden aan zijn sociaaleconomische positie als regent en
 - zijn oordeel over de Reformatie te verbinden aan zijn bestuurlijke positie als regent.

Gebruik bron 5.

Met dit fragment kun je de bijzondere positie van de Republiek in staatkundig opzicht illustreren.

- 3p 8 Maak deze bijzondere positie duidelijk door:
- uit te leggen wat het verschil is in staatkundig opzicht tussen de Republiek en Frankrijk en
 - aan te geven welk nadeel deze bestuursvorm heeft voor de Republiek.

Gebruik bron 6.

In deze brief portretteert Frederik van Pruisen koning Lodewijk XIV van Frankrijk als een absoluut vorst en zichzelf als een verlicht vorst.

- 4p 9 Leg dit uit door:
- een kenmerk van het absolutisme te noemen en
 - aan te geven hoe dit kenmerk terugkomt in de beschrijving van Lodewijk XIV en
 - een kenmerk van de Verlichting te noemen en
 - aan te geven hoe dit kenmerk terugkomt in de ideeën van Frederik van Pruisen.

Vroegmoderne tijd

bron 4

P.C. Hooft publiceert in 1642 de eerste twintig boeken van zijn Nederlandse Historiën, waarin hij verslag doet van de geschiedenis van Nederland in de periode 1555-1584. Over de Beeldenstorm in Antwerpen van 20 augustus 1566, waarbij rooms-katholieke kerken worden aangevallen en beelden worden verwoest, schrijft hij:

Voor al dat geweld en al die roof en verwoesting waren hooguit honderd mensen verantwoordelijk: ongewapend uitvaagsel met een stel hoeren en soldaten erbij. De Spaansgezinden beweerden dat deze mensen opgehitst waren door de protestanten, en door tussenpersonen waren ingehuurd voor acht of tien stuivers per dag. Maar ik zou een jonge gemeenschap met een vurige geloofsijver niet graag in de schoenen schuiven dat ze zo laaghartig was geweest, anderen op te hitsen tot het met voeten treden van goddelijke en wereldlijke wetten. Onder alle geloofsgroepen vind je, naast vrome lieden, ook mensen zonder eergevoel. Het lijkt me niet onwaarschijnlijk, dat de meest verdorven lieden onder de protestanten met deelname aan de Beeldenstorm hun ware aard hebben getoond. Anderen hebben er vervolgens hun ogen mee verzadigd; ze schiepen behagen in dat schouwspel, en vonden dat de roomse geestelijken, met hun spijkerharde vervolging van andersdenkenden, niet beter verdiend hadden. Weer anderen zouden zich er niet om bekommerd hebben. Ze hoopten misschien dat de waanzin van de protestanten die van de katholieken tot staan zou brengen, zodat in beide partijen een verlangen zou ontstaan naar herstel van de orde. (...) Maar beslist gedroeg de meerderheid van de protestanten zich waardig, en sprak zijn afkeuring uit over het feit dat een behoorlijk werk op onbehoorlijke wijze werd uitgevoerd.

bron 5

In 1638 schrijft een vertrouweling van stadhouder Frederik Hendrik van Oranje aan de Franse gezant in de Republiek:

De Prins van Oranje bevindt zich in andere omstandigheden dan de koning van Frankrijk, die slechts zijn wil kenbaar hoeft te maken. Want hier heeft men geld nodig om zijn ideeën uit te voeren, en dat komt er slechts langzaam en kan niet verkregen worden van de provincies die vermoeid zijn door oorlog en voor het merendeel uitgeput, zonder een helder bewijs van een of ander aanzienlijk voordeel (...). Tussen een dergelijke verscheidenheid van belangen en opvattingen moet Zijne Hoogheid advies inwinnen en de zaken naar een goed einde brengen. Dit kan niet zonder grote onenigheid en veel tijdverlies.

bron 6

Kroonprins Frederik van Pruisen schrijft op 5 januari 1737 aan de filosoof Voltaire:

Lodewijk XIV was in een oneindig aantal opzichten een groot vorst. Een fout tegen de grammatica of tegen de spelling kan op geen enkele manier de schittering laten verbleken van zijn reputatie, die gebaseerd is op tal van daden die hem onsterfelijk hebben gemaakt. Hij had alle reden om te zeggen: "Caeſar eſt ſuper grammaticam" (De keizer staat boven de grammatica). Ik ben op geen enkel terrein groot. Alleen door hard te werken kan ik me misschien op een dag nuttig maken voor mijn vaderland. Dat is het enige waardoor ik me hoop te onderscheiden. Kunsten en wetenschappen zijn altijd producten van de overvloed geweest. De landen waar ze bloeiden hadden onmiskenbaar een voorsprong op de landen die in duisternis verkeerden door een gebrek aan beschaving. Bovendien leveren de wetenschappen een grote bijdrage aan het geluk van de mens. Ik zou erg blij zijn als ik ze naar onze afgelegen gebieden kon halen, waar ze zich tot nu toe maar mondjesmaat hebben laten gelden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.